

Respons

Aserbajdsjan: Etnisk armener.

Problemstilling/spørsmål:

- Hvem regnes som etnisk armener?
- Hvilke kriterier brukes for å avgjøre om en person blir regnet som en etnisk armener eller ikke?
- I hvilke dokumenter framkommer opplysninger om etnisk tilhørighet?

Bakgrunn

Armenerne er en etnisk gruppe eller et folk. Som nasjon har de sin egen stat i Armenia. I perioden 1988 - 1991 forlot mange titusener armenere Aserbajdsjan, som et resultat av konflikten om Nagorno-Karabakh. De fleste dro til Armenia, mens andre dro til blant annet Nagorno-Karabakh og Russland.

Kilder fra perioden 1992 – 2006 anslo at det bodde ca. 30 000 armenere i Aserbajdsjan. Samtidig ble det påpekt at gruppen stort sett bestod av kvinner, gjerne eldre, kvinner som lever i blandingsekteskap og personer som er bare delvis etnisk armener. I dag er tallet antakelig noe lavere, kanskje rundt 20 000 (U.S. Department of State 2009). Det skyldes at gruppen består eller har bestått av eldre, og at svært få armenere flytter til Aserbajdsjan.

Spørsmålet om etnisk tilhørighet som armener er viktig i flere sammenhenger, som for eksempel ved følgende problemstillinger: blir armenere i Aserbajdsjan utsatt for diskriminering, ble armenere som hadde forlatt Aserbajdsjan i perioden 1988-1991 avregistrert, og vil armenere uten reisedokument få problemer med å returnere til Aserbajdsjan. Disse problemstillingene blir behandlet i andre sammenhenger. Her er spørsmålet: Hva er en etnisk armener?

Hvem regnes som etnisk armener?

I utgangspunktet kan vi skille mellom en såkalt subjektiv og en objektiv definisjon. Med grunnlag i en subjektiv definisjon legger vi vekt på hvordan eller hva en person selv oppfatter seg som. Med basis i en objektiv definisjon legger vi mer vekt på objektive kriterier i form av

---

Respons Aserbajdsjan: Etnisk armener

avstamning. Dersom begge foreldre, fire besteforeldre osv. bakover alle er “rene” etniske armenere, vil personen uten tvil være en etnisk armener. Personen har armensk som morsmål, og normer, verdier osv. er armenske. I et slikt tilfelle vil den subjektive og den objektive definisjonen falle sammen. Personen oppfatter seg selv som armener, og han blir vurdert som det av omgivelsene. I situasjoner der en person har foreldre og besteforeldre som ikke alle er armenere, kan en person formelt sett være alle grader av armener, selv om man i dagligspråket snakker om for eksempel “halvt armener”. I slike tilfeller kan personen oppfatte seg som armener, mens omgivelsene ser på ham som for eksempel aserer, eller omvendt.

Dersom den ene forelderen er armener og den andre aserer, er vedkommende halvt armener og halvt aserer. Aserbajdsjan er et patriarkalsk samfunn, og i slike tilfeller vil etnisiteten til far definere hvordan samfunnet stort sett ser på vedkommende (menneskerettighetsorganisasjon, e-post mai 2009). Dersom faren er etnisk armener og moren etnisk aserer, vil vedkommende bli definert som armener.

I hvilke dokumenter framkommer opplysninger om etnisk tilhørighet?

I Sovjet-tiden, som varte fram til slutten av 1991, var det innenrikspasset og fødselsattesten som formelt sett oppga en persons etniske tilhørighet (migrasjonssenter i Baku, e-post juni 2009). Både fars og mors etniske tilhørighet skulle føres inn i fødselsattesten. I innenrikspasset var det en egen rubrikk for “nasjonalitet” (etnisk tilhørighet). I praksis var det fars etniske tilhørighet som avgjorde valget, selv om man i prinsippet stod fritt. Kontrollen ved utfylling av fødselsattest var liten. Dessuten var det relativt kurant å kjøpe seg til en ønsket etnisk tilhørighet (menneskerettighetsorganisasjon, e-post mai 2009).

Ordningen med (de sovjetiske) innenrikspass varte helt fram til 1. juli 2005 da de siste passene ble ugyldige (IHF 2006, s. 57). Da ble de fullt ut erstattet av ID-kort i plastikk (“shekhsiyyat vesiqesi”). Disse kortene ble tatt i bruk fra 2002. Alle personer over 16 år skal ha et slikt ID-kort (OSSE 2005). På ID-kortet er det ingen informasjon om etnisk tilhørighet.

I utenrikspasset (“kharidji passport”) er det heller ingen informasjon om etnisk tilhørighet, men i fødselsattesten er det fremdeles rubrikker for mors og fars etniske tilhørighet (menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009).

For øvrig kan det legges til at i det militære ID kortet er det en egen rubrikk for etnisk tilhørighet, mens det i førerkortet ikke er en slik rubrikk (menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009).

I Sovjet-tiden var det mange etniske minoriteter, armenere og andre, som prøvde å skjule sin etniske tilhørighet blant annet ved å registrere seg som etniske aserere. I en straffesak mot to etniske talysjer omtalte retten dem konsekvent som aserere fordi de selv hadde registrert seg som det i Sovjet-tiden. De var anklaget for separatisme. Myndighetene har en sterk tendens til å anvende det som står i registrene fra Sovjet-tiden, selv om det nå i ettertid synes åpenbart at opplysninger er feil (menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009).

Selv om opplysninger om etnisk tilhørighet ikke lenger framkommer på det sentrale identifikasjonskortet (dagens ID-kort), betyr ikke det at myndighetene ikke har opplysninger om etnisk tilhørighet. Når en person skal få sitt første ID-kort ved fylte 16 år, må han legge fram sin fødselsattest og ut fra fødselsattesten må han bestemme seg for hvilken etnisk tilhørighet han skal registreres som (menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009). Myndighetene har altså opplysninger om etnisk tilhørighet i sine registre, det såkalte

“passport/residence registration desk”, som er arkivert ved det lokale “Housing Exploitation Office” (JEK på russisk, MIS på aserisk) (menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009). For øvrig er det ZAGS (“Records of Civil Status Acts”) som arkiverer opplysninger som inngår i fødselsattesten, altså blant annet opplysninger om mors og fars etniske tilhørighet.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

Muntlige kilder:

- Menneskerettighetsorganisasjon. E-post 19. mai 2009, 29. oktober 2009 (2 x), 30. oktober 2009, 31. oktober 2009.
- Migrasjonssenter i Baku. E-post 3. juni 2009.

Skriftlige kilder:

- International Helsinki Federation for Human Rights (IHF) (2006, 8. juni). *Human Rights in the OSCE Region. Azerbaijan.* Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/469392820.pdf> [lastet ned 30. oktober 2009]
- Saltos, E. (2005, september). *Report. The Civil Registry in the Republic of Azerbaijan.* Baku: OSCE. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/documents/ob/2005/09/20416_en.pdf [lastet ned 30. oktober 2009]
- U.S. Department of State (2009, 25. februar). *2008 Human Rights Report: Azerbaijan.* Washington, DC: US Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/eur/119068.htm> [lastet ned 29. oktober 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

